

Fig. 292. U 1063. Källslätt, Viksta sn.
Efter teckning av Bureus.

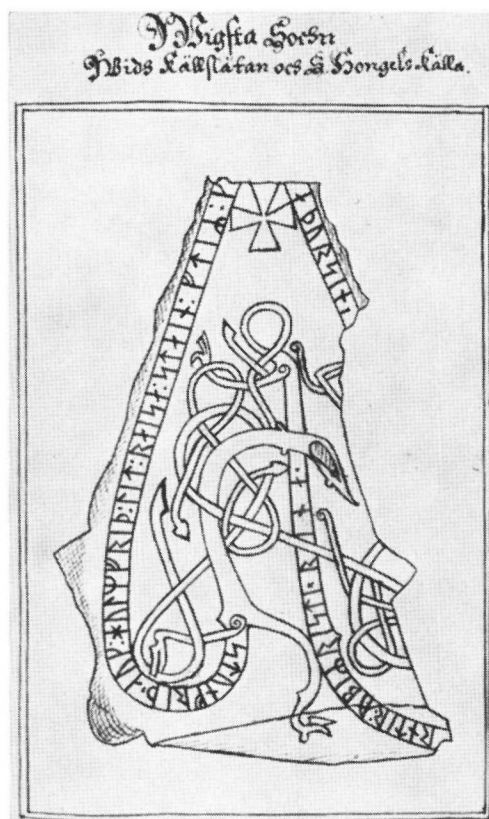

Fig. 293. U 1063. Källslätt, Viksta sn.
Efter teckning av Rhezelius (F 11).

1063. Källslätt, Viksta sn.

Pl. 79, 81.

Litteratur: B 506, L 246. J. Bureus, F a 6 s. 80 n:r 165 (Bureus' egen uppteckning), F a 10: 2 n:r 52, F a 5 n:r 40, F a 1 s. 12; J. Rhezelius, F 11 n:r 32; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 97; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 202; F. Burman i Nova Acta Soc. Scient. Ups. Vol. 5 (1792), s. 301; UFT h. 1 (1871), s. 81, 2 (1872), s. 77, 5 (1876), s. 101; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 102.

Äldre avbildningar: J. Bureus, teckning (i F a 10: 2), kopparstick (F f 6 n:r 21); J. Rhezelius, teckning (i F 11); J. Leitz (och J. Hadorph), träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 506).

Runstenen står i en beteshage 75 m. SV om mangårdsbyggnaden i Källslätt, mellan gamla vägbanan i Ö och nya vägen i V. Ristningen är vänd mot S. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Salsta».

Även denna runsten var känd av Joh. Bureus. Platsen var »Vidh Götebrunna» (F a 6), »Vidh Götebrunna på Borklinge Heedh» (F a 10: 2), »Götebrunna» (F a 5). J. Rhezelius (F 11): »Widh Källslätan och S. Hongels Källa.» Götebrunna är en by belägen närmast V om Källslätt. — Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Källslätta torp i Wigsta sochn» (B 506: »Källslätta»; L 246: »Källslätts torp»). — O. Celsius: »Källsläta Krog i Wicksta Sochn Wid stora landsvägen. O. C. descr. cum in itinere esset 1724 in Aug. Vidi rursus d. 6 Sept. 1727 då jag lät häfva undan stenarne som hindrade läsningen.» — Runstenen är icke omtalad av R. Dybeck och finnes icke upptagen i hans samlingar. Den är emellertid utmärkt på Geologiska kartbladet

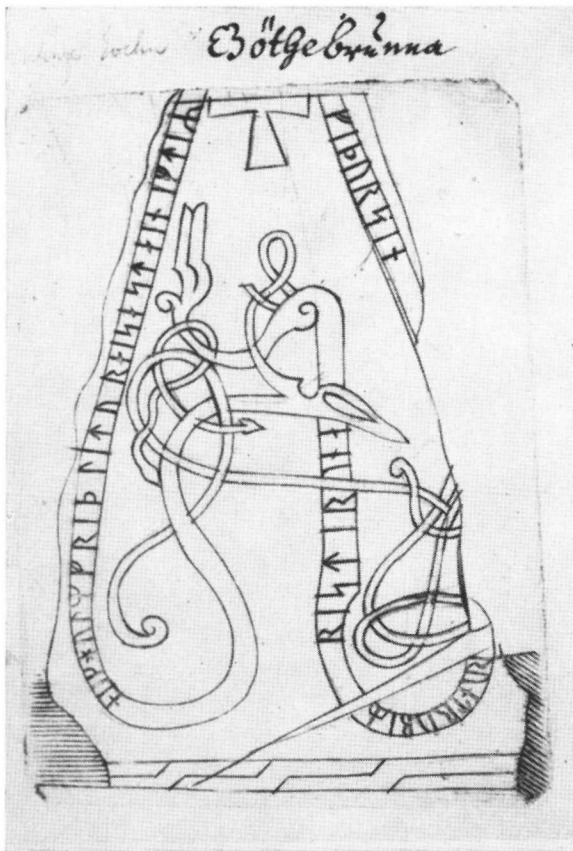

Fig. 294. U 1063. Källslätt, Viksta sn.
Efter kopparstick av Bureus.

Fig. 295. U 1063. Källslätt, Viksta sn.
Efter B 506.

»Salsta», och i beskrivningen (1871) anges platsen: »S vid Källslätt». — *UFT* h. 1 (1871): »Är troligen förkommen.» I h. 2 (1872) rättas detta sålunda: »Funnen 1871 stående i en täppa nära husen vid hemmanet, hvars namn uttalas Källsläta, och var runstenen då äfven afslagen nedantill.» — Stenen, som var rätt illa medfaren genom frostsprängningar och sönderfallen i åtta delar, lagades och restes på sin gamla plats sommaren 1951.

Grå granit. Höjd 2,42 m., över nuv. markytan 2,12 m., bredd (över mitten) 1,15 m. Toppen är avslagen och förkommen. Likaså äro på h. sidan ett par större stycken borta. De saknas liksom toppstycket redan på de äldsta avbildningarna från 1600-talet. Nedtill på h. sidan anges på träsnittet i B 506 två stycken såsom lösa; det ena av dessa saknades redan vid Celsius' besök 1727 och är numera förkommet, det andra är bevarat och utgör större delen av stenens bas. Även på v. sidan nedtill har en del av fotstycket varit avslagen. Skadorna, särskilt de äldre, synas ha uppkommit genom åverkan. Ristningsytan är plan och jämn. Ristningen är mycket omsorgsfullt huggen, med rundade, vackra linjer. Den är överallt tydlig och väl bevarad.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 506):

st[yn]frið : auk : hulmfrið : litu : raisa : stain : eftir : þ ... apur : sin ... [runir yb]ir risti runa

Stynfrið ok Holmfrið letu reisa stæin æftir ... [f]aður sinn ... [Io]rundr(?). Öpir risti runa[r].

»Stynfrid och Holmfrid läto resa stenen till minne av ..., sin fader ... Jorund(?). Öpir ristade runorna.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. Övre delen av 2 **t** är skadad; likaså mellersta delen av 3 **u**. Om runan har varit stungen, kan därför numera ej avgöras. Av 4 **n** finns endast övre delen i behåll. Mellersta delen av 9 **a** och bst i 11 **k** äro skadade. 34 **e** är tydligt stunget, med ett kort men djupt streck tvärs över staven. Av r. 39 finns halva hst kvar och ett litet stycke av en bst; runan kan knappast ha varit något annat än **p**. Efter 46 **n** finns nedre delen av två raka stavar, men inga bst kunna spåras. Hst i 54 **y** är förstörd. Om runan har varit stungen, kan ej avgöras. 55 **b** är skadat på mitten. 56—57 **ir** är tydligt. Övre delen av 58 **r** är oklar. Intet sk efter 57 **r** eller efter 62 **i**. 66 **a** är inskriftens sista runa.

J. Bureus, Fa 6: ... **auk hulmfrīþ · litu · raisa · stain iftir ... faþur sin ... runtr · ybir risti runa**; Fa 10:2: ... **auk hulmfrīþ · litu · raisa · stain iftir ... faþur sin ... runtr · ybir risti -una**. — J. Rhezelius: **stunfrīþ · auk · hulmfrīþ · lit · raisa · stain · ftir · k ... aþur sin - ... rntir · ubir risti × runa**. — B 506: **stynfrīþ auk · hylmfrīþ litu · raisa · stain · iftir ... aþur · sin · - ... runir ybir · risti runa**. — O. Celsius: **stynfrīþ · auk · hulmfrīþ · litu · raisa · stain · eftir · þ ... bortstött öfversta kanten ... aþur sin · a - ... hela kanten neder afstött ... ybir risti runa**.

Bureus tolkar inskriften sålunda (Fa 10:2): »... och Holmfridh leto resa sten efter ... fadher sin ... -runder. Vbbe riste Runor.» — Rhezelius (Fl 1): »Stunfrid et Hulmfridis curaverunt erigi lapidem ... patri suo ... Ubbirus exidit [sic!] runam.» — Peringskiöld: »Stynfred och Holmfred låta reesa upp Stenen efter sin fader ... och efter ... Godruna. Men Ubbe uthhög Runestafwarne.» — F. Burman: »... Et Hulmfritha lapidem poni fecerunt memoriae ... runtri Patris sui. Ubir Runas sculpsit. — **runtr** videtur terminatio nominis viri esse e. g. **iuruntr**.» — *UFT* h. 1 (1871): »Stenfrid och Holmfrid låto resa sten efter (N. N f)ader sin ... runor. Ubbe ristade runorna.» — Brate: »Stenfrid och Holmfrid låto resa stenen efter — sin fader — **runir**. Öbber ristade runorna. — Då så mycket fattas framför **runir**, kan denna ristning ej tydas.»

Inskriften var defekt redan på 1600-talet. I första satsen saknas namnet på den döde, så när som på första runan **p**. Det kan ha varit *Þorbiorn*, *Þorsteinn* e. dyl. Sista satsen är klar: *Öpir risti runa*[*r*]. Mellan dessa båda satser har ett stort parti inskrift gått förlorat, så när som på de sista runorna 49—53 **runir** (eller **runtr**). Det har förmodligen utgjort en egen, självständig sats. Det förlorade kan beräknas till omkring 30 runor, sålunda satsen i sin helhet till omkring 35 runor. Vad slutet angår, bör Bureus' läsning **runtr** äga företräde framför Hadorphs **runir**; denne torde ha förbiset **t**-bistavarna i näst sista runan. Efter en dental konsonant väntar man runan **r**, men efter ett **i** är **r** det normala, även hos Öpir. **runtr** kan vara slutet av mansnamnet *Iorundr*.

Ett kvinnonamn *Stynfrid(r)* är f. ö. okänt. Förleden *Styn-* är endast belagt i ett osäkert *Stynbiorn* U 933. Den är givetvis tänkbar, men har i varje fall varit sällsynt. Sannolikare torde då vara, att vi ha att göra med en felristning för det flera gånger belagda namnet *Stæinfrid(r)*. Se om detta U 419 (**stinfrīþ** U 419, **stnfrīþ** U 611, ack. **stanfrīþi** Sö 128). *Holmfrid(r)* är ett av de vanligaste kvinnonamnen under vikingatiden och medeltiden; se U 25.

U 1063 är ett synnerligen skickligt och omsorgsfullt utfört verk av Öpir. Han har använt alldeles samma mönster på en osignerad runsten i grannsocknen Tensta, U 1039.

Mesattebo, Viksta sn.

En körväg går från gården i nordvästlig riktning genom skogen ut till ägorna. 20 m. Ö om vägen finnes ett litet kärr, numera igenvuxet. Vid norra stranden av kärret ligger, NNV om gården, ett större flyttblock, å vars östra, släta sida en inskrift från nyare tid har blivit inhuggen. Inskriften är anbragt i ett band, som är lagt i form av en kringla; ett tafatt försök har gjorts att utforma den ena ändan till ett gapande ormhuvud. Ristningen är gjord med ett skarpt redskap, sannolikt en kniv. Linjerna äro smala. Runorna äro djupare ristade än ramlinjerna. Inga skiljetecken finnas, men mellanrum mellan orden. Följande runformer äro anmärkningsvärda: **ᚱᚷᚠᚢ**.

Inskriften lyder: **astriþ lit reisa þina stein aftir huikus** (kan möjligen ha varit: **hulkus**) **bonta sin · auk sun sin ulf**.

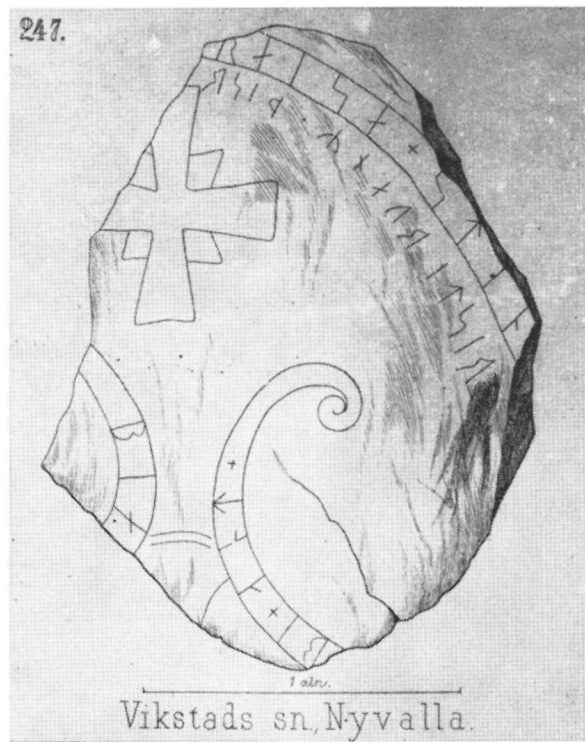

Fig. 296. U 1064. Nyvalla, Viksta sn. Efter D 1: 247.

1064. Nyvalla, Viksta sn.

Litteratur: D 1: 247. UFT h. 1 (1871), s. 81; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 120.

Avbildning: Dybeck (D 1: 247).

Ett fragment av en runsten var enligt Dybeck nyfunnet vid Nyvalla: »Stycket ligger på en stenig höjd i gärdet mellan Nyvalla och Brunna ... De felande styckena böra tilläfventyrs sökas i en närliggande dikesbro.» Fragmentet har icke kunnat återfinnas.

Höjd 1,25 m., bredd 0,85 cm.

Inskrift (enligt Dybeck):

bia ... raisa + sten ... bi + ant + ... risti runar þissr

Bia[ʀn?] ... ræisa stæin ... [hial]pi and ... risti runar þessar.

»Björn(?) ... resa stenen ... hjälpe anden ... ristade dessa runor.»

Slutet av inskriften, r. 18—31, står innanför runslingan på h. sidan och utgöres av vänderunor.

Inskriften har bestått av tre satser: den första har på vanligt sätt meddelat namnen på den som har låtit resa stenen och på den till vars minne det har skett; den andra har varit en from bön för den döde: »Gud hjälpe hans ande»; den tredje har meddelat, vem som har ristat runorna. Tyvärr saknas alla namnen. Det första har varit *Biörn* eller snarare en sammansättning på *Biarn-*. »Fragmentet kan icke hänföras till känd ristare» (Brate).